

ANDRZEJ SIEMIENIEWSKI
BISKUP LEGNICKI

INSTRUKCJA BISKUPA LEGNICKIEGO

O przygotowaniu dzieci w wieku katechizacyjnym (7-14 lat) do sakramentu chrztu świętego

WSTĘP

Łaska wiary, której Bóg udziela na różnych etapach życia człowieka, zawsze raduje wspólnotę Kościoła. Dlatego ma ona wypracowaną drogę wtajemniczenia dla nieochrzczonych, będących w różnym wieku. Droga do wiary i chrztu nazywana jest od zarania chrześcijaństwa katechumenatem. Po długich wiekach historii mamy dziś w Kościele katechumenat dorosłych i katechumenat dzieci oraz tzw. katechumenat pochrzcielny dla osób ochrzczonych u początku ich życia. Nowi bracia i siostry są serdecznie przyjmowani do Kościoła, czy to jako niemowlęta, czy jako starsze dzieci, czy też jako dorośli. Udzielenie sakramentu chrztu świętego jest bowiem wydarzeniem ożywiającym całą wspólnotę wierzących w Jezusa Chrystusa.

Każdego roku, zwłaszcza w okresie bezpośredniego przygotowania do Pierwszej Komunii Świętej, zgłasza się do księży proboszczów pewna liczba osób, które proszą o chrzest dla swoich dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Udzielenie tego sakramentu wymaga przygotowania zarówno dziecka, jak i jego rodziców czy opiekunów. W diecezji legnickiej zasady tego przygotowania zostały określone na podstawie „Obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych” (dalej OCWD). Piąty rozdział tej księgi liturgicznej, wydanej przez Stolicę Apostolską, nosi tytuł „Obrzędy wtajemniczenia dzieci, które osiągnęły wiek katechizacyjny”. Są w tym dokumencie zawarte normy i procedury obowiązujące szafarzy sakramentów i wszystkich zainteresowanych.

1. USTANOWIENIE REJONOWYCH OŚRODKÓW KATECHUMENATU DZIECI

Zgodnie z założeniami przyjętymi przez Biskupa Legnickiego w dekrete powołującym Centrum Katechumenatu Diecezji Legnickiej i w regulaminie tegoż Centrum, w diecezji legnickiej zostały ustanowione następujące ośrodki formacji katechumenalnej dla dzieci w wieku 7-14 lat i ich rodziców bądź opiekunów:

- Jelenia Góra Cieplice – parafia św. Jana Chrzciciela
- Kamienna Góra – parafia św. Apostołów Piotra i Pawła
- Legnica – parafia św. Apostołów Piotra i Pawła (katedra)
- Lubań – parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa i św. Jakuba Apostoła
- Polkowice – parafia św. Michała Archaniola.

Odpowiedzialnymi za formację katechumenalną w wyznaczonych ośrodkach są proboszczowie tychże parafii.

2. WSKAZANIA OGÓLNE

- A. Wszyscy księża proboszczowie w diecezji mają obowiązek zatroszczyć się o to, żeby osoby zajmujące się w ich parafii przygotowaniem dzieci do Pierwszej Komunii Świętej, jak najprędzej poprosiły rodziców o dostarczenie metryk chrztu tych dzieci, aby w porę zorientować się, które dziecko nie jest ochrzczone i zapewnić odpowiedni czas na przygotowanie do chrztu.
- B. Dzieci poniżej 7. roku życia, które według rozeznania rodziców i proboszcza odznaczają się wystarczającym poziomem rozumowania i pragnieniem chrztu, można przygotowywać do przyjęcia tego sakramentu, kierując się normami V rozdziału OCWD i wytycznymi niniejszej Instrukcji. W takim przypadku formacja odbywa się w parafii zamieszkania
- C. Kandydatów do chrztu powyżej 14 roku życia należy zgłaszać bezpośrednio do Centrum Katechumenatu Diecezji Legnickiej (zob. kan. 863 KPK). Otrzymują oni formację katechumenalną przewidzianą dla osób dorosłych.
- D. Sytuację osób z niepełnosprawnością umysłową należy rzetelnie rozeznąć, by określić faktyczny poziom ich świadomości religijnej i używania rozumu, i wskazać odpowiednią drogę do chrztu.
- E. Zachęca się proboszczów i katechetów do towarzyszenia rodzicom i dziecku na wszystkich etapach przygotowania do chrztu, a w szczególności do uczestnictwa w obrzędach (zob. OCWD 310).

3. ETAPY PRZYGOTOWANIA DZIECI DO SAKRAMENTU CHRZTU ŚWIĘTEGO

A. ROZMOWA WSTĘPNA I ROZEZNANIE SYTUACJI

Gdy do księdza proboszcza zgłaszają się rodzice lub opiekunowie dziecka w wieku 7-14 lat, prosząc o chrzest, i samo dziecko o to zabiega, ksiądz proboszcz powinien poinformować ich o przedstawionych niżej warunkach i drodze przygotowania do tego sakramentu.

- a) Jeśli dziecko uczęszcza z rówieśnikami na katechezę, a jego rodzina może być dla niego środowiskiem wzrostu w wierze i chrześcijańskim postępowaniu, przygotowanie do chrztu dziecka i jego rodziców może trwać kilka miesięcy. Rodzice powinni rozpocząć swoją formację nie później niż na początku Adwentu, tak aby mogła się ona zakończyć przed Wielkim Postem, który jest czasem bezpośredniego przygotowania dziecka do chrztu (zob. OCWD 310).
- b) Jeśli dziecko uczęszcza z rówieśnikami na katechezę, ale życie rodziców dziecka jest wyraźnie sprzeczne z chrześcijańskimi zasadami, choć deklarują się jako wierzący i chcą, aby dziecko zostało ochrzczone, potrzebne jest głębsze zapoznanie się z uwarunkowaniami rodziny i motywacją przyjęcia chrztu przez dziecko. Ponieważ oprócz zgody rodziców na chrześcijańskie wtajemniczenie dziecko potrzebuje także ich pomocy we wzrastaniu w wierze i prowadzeniu chrześcijańskiego życia, może być potrzebny dłuższy okres przygotowania rodziców (zob. OCWD 307-308).

- c) Jeśli dziecko uczęszcza z rówieśnikami na katechezę i pragnie chrztu świętego, ale nie może liczyć na pomoc rodziców w formacji do wiary, choć rodzice wyrażają zgodę na jego chrzest, wówczas niezbędne jest, aby dziecku towarzyszyły inne bliskie osoby, ważne dla niego, będące gwarantami jego postępu na drodze do wiary i sakramentu. Osoby te, jako opiekunowie, będą uczestniczyć w katechezach i wprowadzać dziecko w chrześcijaństwo, zamiast rodziców.
- d) Jeśli o chrzest ubiega się dziecko, które nie uczęszczało na katechezę z rówieśnikami, ale zostało poruszone łaską spotkania z Chrystusem i Kościołem, wówczas za zgodą rodziców ma przyłączyć się do grupy katechetycznej swoich rówieśników. W zależności od sytuacji w domu rodzice, lub inne osoby bliskie dziecku, wyznaczone jako opiekunowie, otrzymają formację w wierze i uzdolnienie do przekazywania jej dziecku. Proces ten domaga się zazwyczaj kilku lat.
- e) Proboszcz nawiązuje w tej sprawie kontakt z katechetą dziecka, aby ten wspomógł formację katechumenalną swojego ucznia na poziomie katechezy szkolnej i zatroszczył się o właściwe podejście grupy do sytuacji nieochrzczonego jeszcze kolegi.

B. SKIEROWANIE DO OŚRODKA KATECHUMENATU DZIECI

Proboszcz powiadamia księdza odpowiedzialnego za formację katechumenalną dzieci w najbliższym ośrodku i kontaktuje z nim osoby zainteresowane tą formacją. Przekazuje mu również swoją opinię uzyskaną na podstawie rozmowy wstępnej, konsultacji z katechetą i ewentualnej wcześniejszej znajomości osób.

C. FORMACJA W REJONOWYM OŚRODKU KATECHUMENATU DZIECI

Kapłan odpowiedzialny za przygotowanie rodziców/opiekunów i dziecka pragnącego chrztu świętego, bierze na siebie zadanie formowania ich poprzez katechezy i rozmowy. On także dokonuje rozeznania gotowości dziecka i rodziców/opiekunów do sakramentu chrztu. Kryterium rozeznawania stanowi pojawienie się konkretnych owoców wiary i znaków nawrócenia nie tylko ze strony dziecka, ale również jego rodziców/opiekunów. Drogę tej formacji wyznaczają następujące etapy:

a) *Rozpoczęcie formacji w ośrodku katechumenalnym*

Na pierwsze spotkanie w wyznaczonym terminie przyjeżdżają do ośrodka rodzice/opiekunowie razem z dziećmi, a jeśli to możliwe, także ich proboszczowie. Tam następuje zawiązanie wspólnoty, gdy jest większa liczba dzieci aspirujących do chrztu. Uczestnikom zostaje przedstawiona droga formacji do wiary i sakramentu. Rodzice/opiekunowie mają wyrazić swoją decyzję o wejściu na tę drogę. Pierwsze spotkanie powinno się odbyć po rozpoczęciu roku szkolnego, jednak nie później niż przed rozpoczęciem Adwentu.

b) *Prekatechumenat – okres formacji kerygmatycznej i katechetycznej*

- Rodzice/opiekunowie w uzgodnionych terminach przyjeżdżają do ośrodka na katechezy, głoszone na podstawie cyklu „Wierzysz, przyjmij chrzest”. Otrzymują zeszyt ze streszczeniami katechez i pytaniami do osobistych przemyśleń i rozmów. Po przyswojeniu sobie treści katechez przekazują je swoim dzieciom w sposób dostosowany do ich poziomu.
 - Program zakłada minimum cztery katechezy. Są one na tyle bogate w treści, że każda może zostać podzielona na dwie lub trzy katechezy, według rozeznania księdza odpowiedzialnego za formację. Chodzi bowiem o rzeczywiste zrozumienie i przeżycie tajemnic wiary, a nie tylko o przerobienie określonego materiału.
 - Głoszący katechezy dostosowuje treści do sytuacji rodzin dzieci, zwłaszcza ostatnią katechezę, dotyczącą liturgii sakramentu chrztu (zob. OCWD, rozdz. V, nry 343-360). Troszczy się też o to, żeby rodzice/opiekunowie powracali do treści katechez i rozmawiali o nich między sobą na podstawie przekazanych im pomocy. Zachęca do dzielenia się odkryciami i doświadczeniami na początku następnej katechezy.
 - Rodzice/opiekunowie odpowiadają za wprowadzanie dzieci w wiarę w Jezusa Chrystusa. Po stwierdzeniu odpowiedniego przygotowania rodziców/opiekunów można więc przystąpić do przygotowania do chrztu ich dziecka.
- c) *Spotkanie weryfikujące i przygotowanie obrzędu przyjęcia do katechumenatu*
- Po zakończeniu cyklu katechez rodzice/opiekunowie przyjeżdżają razem z dziećmi do ośrodka katechumenalnego, by dzieci aspirujące do chrztu mogły wyrazić swoje pragnienie wiary i podzielić się owocami drogi, którą przeszły dzięki katechezom rodziców, a także katechezie szkolnej. Ksiądz odpowiedzialny za formację weryfikuje w ten sposób gotowość dzieci do bezpośrednich przygotowań do chrztu.
- Druga część spotkania poświęcona jest przygotowaniu obrzędu przyjęcia dzieci do katechumenatu, czyli wprowadzenia ich do Kościoła.
- d) *Obrzęd przyjęcia dzieci do katechumenatu*
- Liturgiczny obrzęd przyjęcia do katechumenatu odbywa się w rejonowym ośrodku katechumenatu dzieci na początku Wielkiego Postu według norm określonych w OCWD 314-329. W obrzędzie uczestniczą, oprócz dziecka i rodziców/opiekunów, rodzice chrzestni i w miarę możliwości także proboszczowie i katecheci.
- Przyjęcie dziecka do katechumenatu zostaje udokumentowane wpisem do „Księgi katechumenów – dzieci w wieku katechizacyjnym”. Wpisani zostają także rodzice/opiekunowie i rodzice chrzestni. Każdy rejonowy ośrodek katechumenatu dzieci dysponuje taką księgą.
- Po obrzędzie przyjęcia następuje katecheza przygotowująca dzieci i rodziców do kolejnego stopnia wtajemniczenia, jakim jest obrzęd pokutny zwany skrutynium.
- e) *Obrzęd pokutny, czyli skrutynium*

złego ducha i nawyków myślenia według ducha tego świata. Według rozeznania księdza odpowiedzialnego za formację można przeprowadzić drugie skrutynium w kolejnym terminie (zob. OCWD 333).

Po obrzędzie pokutnym następuje katecheza bezpośrednio przygotowująca rodziców, rodziców chrzestnych i dzieci do liturgii chrzcielnej. Wskazane jest przeprowadzenie próby celebracji sakramentu z udziałem dzieci w tym miejscu, gdzie będzie udzielany chrzest.

Chrzest święty może być poprzedzony obrzędami przekazania symbolu wiary i Modlitwy Pańskiej – według rozeznania księdza odpowiedzialnego za formację (zob. OCWD 312).

D. LITURGIA CHRZTU ŚWIĘTEGO

Udzielenie sakramentu chrztu świętego następuje z zasady podczas Wigilii Paschalnej. Miejscem chrztu jest parafia, w której znajduje się ośrodek katechumenalny, bądź parafia miejsca zamieszkania dziecka – według uzgodnień rodziców dziecka z ich proboszczem. Liturgia przebiega według norm V rozdziału OCWD.

- a) Jeśli dziecko przyjmujące chrzest należy do grupy katechetycznej dzieci przygotowujących się do Pierwszej Komunii Świętej, wówczas razem z nimi będzie przystępować do tego sakramentu.
- b) Jeśli natomiast rówieśnicy dziecka przystąpili już do Komunii Świętej, wówczas nowo ochrzczone dziecko przyjmuje Pierwszą Komunię Świętą w czasie tej samej liturgii, podczas której udzielono mu chrztu (zob. OCWD 343-368).
- c) Dziecko zostaje zapisane w księdze chrzcielnej w parafii, w której przyjęło sakrament. Informację o udzieleniu sakramentu chrztu, i tym samym zakończeniu katechumenatu, należy także odnotować w rejonowej „Księdze katechumenów – dzieci w wieku katechizacyjnym”.

E. OKRES MISTAGOGII

Nowo ochrzczone dzieci wymagają okresu pogłębienia wiary, zwanego mistagogią (zob. OCWD 369).

- a) Dzieci, które przyjmą niedługo po chrzcie Pierwszą Komunię z rówieśnikami, będą przeżywały z nimi tzw. biały tydzień, który spełnia rolę mistagogii.
- b) Dla innych dzieci i ich rodziców należy zorganizować przynajmniej dwa spotkania mistagogiczne, podczas których powraca się do doświadczenia chrztu i wszystkich znaków towarzyszących. Istotne jest ukazanie dzieciom ich miejsca we wspólnocie parafialnej, np. przez wyróżnienie ich podczas liturgii. Należy też przygotować dzieci do spowiedzi i umożliwić im pierwsze przeżycie tego sakramentu, najlepiej razem z rodzicami i innymi rówieśnikami. Zadanie to spoczywa na proboszczu parafii miejsca zamieszkania dziecka.

Legnica, Środa Popielcowa 2023

+ ANDRZEJ SIEMIENIEWSKI
BISKUP LEGNICKI